

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

VOLUME 3, ISSUE 1 **2025**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 1 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 1

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 1

TOSHKENT-2025

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№1 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2025-1>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
dotsent Ma'mun Universiteti NTM

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI (INGLIZ TILI)

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Kalandarov Oybek Ruzimbayevich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Yakubov Muzaffar Kamildjanovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Samandarova Lola Sultanovna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

FILOLOGIYA FANLARI (RUS TILI)

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Ruzmetov Surojbek Allaberganovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (NEMIS)

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (O'ZBEK TILI)

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Goncharov Yuriy Mixaylovich

Tarix fanlari doktori, professor
Altay davlat universiteti Rossiya

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent
Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),
dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyozova Mamlakat Tojiyevna

Tarix fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Urganch davlat universiteti

Xo'jamuratov Umarjon Rustamovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch pedagogika instituti

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor
Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor
Grodno davlat universiteti Belorusiya

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'gli

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Slepko Yuriy Nikolayevich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Yaroslav davlat pedagogika universiteti

Xazova Svetlana Abduraxmanovna

Psixologiya fanlari doktori, dotsent Kostroma
davlat universiteti Belarusiya

Kalandarova Madina Baxadirovna

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sul-tonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Nazarova Maloxat Berdiboyevna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Xudaynazarova Salomat Ruzibaevna

Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Sultanov Samandar Maxmud o'g'li

Arxeolog (tadqiqotchi pedagog)

Ma'mun Universiteti NTM

FILOLOGIYA

1. Аблаева Надира Кадамжановна, Зулунова Комила Комилжоновна РОЛЬ КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В РАЗВИТИИ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ.....	8
2. Джуманиязова Интизор Давлатназар кизи О НАЗНАЧЕНИИ ПАРАЛЛЕЛЬНЫХ КОРПУСОВ.....	15
3. Omanboyeva Aziza Doniyor qizi ZUHD TA'LIMOTI VA ZOHIDLIK MAKTABLARI.....	20
4. Yusupova Sohiba Islombek qizi O'ZBEK VA INGLIZ XALQLARI BOLALAR FOLKLORIDA ALLITERATSIYA HODISASINING QO'LLANILISHI.....	24
5. Matkarimova Gulira'no Abdullayevna ABU ALI IBN SINONING "TIB QONUNLARI" ASARIDA FITONIMLARNING TADQIQ QILINISHI.....	29
6. Аллаярова Рахат Рустамовна К ВОПРОСУ О ПЕРЕВОДЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ И УЗБЕКСКИЙ ЯЗЫКИ.....	34
7. Kalandarov Aybek Ruzimbayevich O'ZBEK KLASSIK NASRIY ASARLARNI INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISHDA SINTAKTIK MASALALAR.....	39
8. Якубов Музаффар Камилджанович ДВЕ КУЛЬТУРЫ — ОДНА ЛИЧНОСТЬ: АМИР ТИМУР В АНГЛИЙСКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ДРАМАТУРГИИ.....	43
9. Kutlimuratov Umarjon Shakirovich TILSHUNOSLIKDA IZHONLOVCHI VALENTLIGINI O'RGANISHNING AYRIM MASALALARI.....	47
10. Matchanov Muzaffar Ruzimbaevich MODERN PERSPECTIVES ON COORDINATED ELEMENTS IN ENGLISH.....	51
11. Файзуллоева Зилола Зафаровна ФОРМЫ ВЫРАЖЕНИЯ ИРОНИИ И СПОСОБЫ ЕЁ ПЕРЕВОДА С АНГЛИЙСКОГО НА РУССКИЙ (НА ПРИМЕРЕ НОВЕЛЛЫ О. ГЕНРИ «ФАРАОН И ХОРАЛ»).....	55
12. Qahramonov Aliboy Yolgoshovich ABDULLA QODIRIY: MURAKKAB TAQDIRLI ADIB.....	62
13. Шамсутдинова Галия Шамилевна ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЕДИНИЦЫ, СВЯЗАННЫЕ С АРХИТЕКТУРНЫМИ ПАМЯТНИКАМИ ХОРЕЗМА.....	68

14. Raimova Nilufar Abdullayevna, Bazarova Nazokat Davronbekovna
JONLANTIRISHLARNING BADIY-ESTETIK VAZIFASI (KOMIL AVAZNING “SOZANDA”
ROMANI MISOLIDA).....72

15. Jumanyazova Muhabbat Xusinovna, Annamuratova Shahnoza Shonazar qizi
PARALINGVISTIK VOSITALAR VA ULARNING IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI
IFODASI.....76

16. Saparova Mohira Fayzullayevna
LEKSIKOGRAFIYANING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....80

17. Tolibova Maftuna Zokir qizi
FITRAT IJODINING ZAMONAVIY ADABIYOT VA JAMIYATGA TA’SIRI.....85

IQTISODIYOT

1. Турдиева Якитжан Хайитбаевна
ОБЪЕКТИВНАЯ НЕОБХОДИМОСТЬ И ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИНАНСОВОЙ
ПОДДЕРЖКИ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....88

2. Qabulov Baxrom Quzibayevich
AUDITORLIK FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHNING O’ZIGA XOS XUSUSIYATLARI..91

PEDAGOGIKA

1. Qalandarova Iroda Hamdam qizi
DIDACTIC ASPECTS OF DEVELOPING CRITICAL THINKING IN PRIMARY SCHOOL
STUDENTS: AN EXAMPLE OF READING LITERACY.....98

2. Ashirova Anorgul Ismoilovna
DIDAKTIK TIZIMDA BOSHQARISH TAMOYILLARI AHAMIYATI.....105

3. Xujaniyozova Oygul Rajabovna, Matkarimova A’loxon
MAKTAB O’QUVCHILARIDA IJODKORLIK QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING
PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.....110

4. Sultonova Mashhura Rustamboyevna, Saidova Farog’at Otabek qizi
BOLAGA NISBATAN QADRIYATLI MUNOSABAT OTA-ONALIK MUVAFFAQIYATINI
TA’MINLAYDIGAN OMIL SIFATIDA.....114

5. Xudayberganov Otabek Erkinovich, Atajanov Adilbek Yuldashevich
OLIY TA’LIMDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT FANIDAN MUSTAQIL TA’LIM
TOPSHIRIQLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....119

6. Рамазанова Роза Абиловна
РОЛЬ И МЕСТО РОДНОГО ЯЗЫКА ПРИ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК
ИНОСТРАННОГО.....126

PSIXOLOGIYA

1. Ismoilova Asilpashsha Rojabovna
PSIXOLOGIYADA TAFAKKUR MUAMMOSINI O’RGANILGANLIK DARAJASI.....132

2. Odamova O'g'iljon Kenjayevna
SHAXSNI O'Z-O'ZINI KAMOL TOPTIRISH XUSUSIYATI.....137

3. Карпинский Константин Викторович
СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ ИЗМЕНЧИВОСТЬ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ
К ДЕТЯМ В БЕЛОРУССКОЙ ПОПУЛЯЦИОННОЙ ВЫБОРКЕ.....141

TARIX

1. Salayev Umrбек Kadambayevich
JANUBIY OROLBO'YI NEOLIT VA ENEOLIT DAVRI MANZILGOHLARINING
ARXEOLOGIK JIHATIDAN O'RGANILISHI.....150

2. Каримов Умрбек Давронбекович
НЕМЕЦКИЕ МЕННОНИТЫ В ХИВИНСКОМ ХАНСТВЕ.....154

3. Юлдашов Юлдаш
ВАЖНОСТЬ ВОПЛОЩЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....159

4. Ismoilov Shohruxmirzo Zakirjon o'g'li
X-XI ASRLARDA XORAZMDA HUNARMANDCHILIK, CHORVACHILIK VA
DENQONCHILIK AHVOLI.....162

5. Alisher Matyakubov
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA XORAZM VILOYATI: HUDUDIY
RIVOJLANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....167

6. Matyakubov Xamdani Xamidjanovich
OROLBO'YI SAKLARINING KELIB CHIQISHI MASALASI VA UNING AHAMIYATI.....171

7. Xamdani Yulduz Ravshanbek qizi
IKKINCHI JAHON URUSHIDAN KEYINGI TIKLANISH YILLARIDA XORAZM VILOYATI
ICHKI ISHLAR ORGANLARI FAOLIYATINING BA'ZI MASALALARI.....176

8. Насиба Хаётова Закировна
ВАРАХША ШАХАР МАДАНИЯТИ: ТАРИХИЙ РИВОЖЛАНИШ ВА МЕЪМОРИЙ
ХУСУСИЯТЛАР.....180

9. Eshchanov Hurmat Matnazarovich
SHARQIY OROLBO'YI TEKISLIGIDA TEMIR DAVRI TURAR-JOYLARI MUDOFAA
INSHOOTLARIDA ARXEOLOGIK IZLANISHLAR SAHIFASI.....186

Qabulov Baxrom Quzibayevich-

Ma'mun universiteti Nodavlat ta'lim muassasasi,
“Buxgalteriya hisobi va biznes boshqaruvi” kafedrasini
o'qtuvchisi Xiva, O'zbekiston
E-mail: bakhramkabulov565@gmail.com

AUDITORLIK FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14956128>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada auditorlik faoliyatini tartibga solishning o'ziga xos xususiyatlari, uning asosiy tamoyillari va qo'llaniladigan usullari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Auditorlik faoliyatini xalqaro va mahalliy me'yoriy talablar bilan muvofiqlashtirish hamda auditorlik jarayonini yanada samarali qilish uchun qanday yondashuvlardan foydalanish mumkinligi haqida muhokama qilinadi. Shuningdek, auditorlik tartibga solishining amaldagi va istiqboldagi tendensiyalari ham ko'rib chiqiladi, bu esa soha mutaxassislari va tashkilotlar uchun kelajakda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishda yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy himoya, pensiya tizimlari, ijtimoiy ta'minot, aholining zaif qatlamlari, qashshoqlikni kamaytirish, iqtisodiy barqarorlik, sog'liqni saqlashdan foydalanish imkoniyati, ijtimoiy ta'minot, hukumat islohotlari, ijtimoiy yordam dasturlari.

Кабулов Бахром Кузибайевич-

преподаватель “Бухгалтерский учет и управление бизнесом”
НОУ Университет Мамуна Хива, Узбекистан

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается современное состояние социальной защиты в Узбекистане и перспективы ее дальнейшего развития, уделяя особое внимание основным реформам, проблемам и будущим возможностям. Также рассмотрены основные аспекты социальной защиты, такие как пенсионное обеспечение, доступность медицинских услуг и программы социальной помощи, направленные на уязвимые слои населения.

Ключевые слова: Социальная защита, Пенсионные системы, Социальное обеспечение, Уязвимые слои населения, Сокращение бедности, Экономическая устойчивость, Доступность здравоохранения, Социальное обеспечение, Государственные реформы, Программы социальной помощи.

Qabulov Baxrom Quzibayevich-
Non-state educational
institution Mamun University,
department “Accounting and business management”
teacher Khiva, Uzbekistan

FEATURES OF REGULATION OF AUDITING ACTIVITIES

ABSTRACT

This article examines the current state of social protection in Uzbekistan and the prospects for its further development, focusing on the main reforms, problems and future opportunities. Also, the main aspects of social protection, such as pension provision, access to medical services, and social assistance programs aimed at vulnerable segments of the population, are considered.

Key words: Social Protection, Pension Systems, Social Welfare, Vulnerable Populations, Poverty Reduction, Economic Resilience, Healthcare Accessibility, Social Security, Government Reforms, Social Assistance Programs

KIRISH VA DOLZARBLIGI

Auditorlik faoliyati – bu har qanday kompaniya yoki tashkilotda moliyaviy hisobotlarning to‘g‘ri va aniq yuritilishini ta‘minlash uchun zarur bo‘lgan jarayon.

Ushbu faoliyat orqali tashkilotlar o‘z moliyaviy holatini tahlil qilishi, hisobotlarining qonunchilikka va standartlarga muvofiqligini baholashi, moliyaviy ko‘rsatkichlarining to‘g‘riligini tasdiqlashi mumkin. Bugungi globallashuv va xalqaro iqtisodiy munosabatlar sharoitida auditorlik faoliyatining ahamiyati yanada ortmoqda, bu esa ushbu sohani tartibga solish masalalarini yanada dolzarb qiladi.

Auditorlik faoliyatini tartibga solishning asosiy maqsadi – moliyaviy hisoblar va hisobotlar bo‘yicha mustaqil va ishonchli xulosalar chiqarilishi, shuningdek, bu jarayonda auditorlarning ish jarayoni va javobgarlik darajasining belgilanishidir.

Shu bilan birga, auditorlik faoliyatini tartibga solish auditorlik jarayonining barcha bosqichlarida sifatni saqlab qolishga, auditorlar o‘rtasidagi raqobatni oshirishga va ularning mustaqilligini ta‘minlashga yordam beradi. Bu sohada mavjud bo‘lgan qonun va me‘yorlar auditorlik xizmatlarining umumiy sifati va ishonchligini oshirish uchun zarur bo‘lgan asosiy omillardir.

Auditorlik faoliyatining mustahkam tartibga solinishi natijasida korporativ boshqaruv shaffofligi ortib, moliyaviy hisob-kitoblarning ishonchligi ta‘minlanadi.

Shu sababli, auditorlik xizmatlarini tartibga solish, uning qonuniy asoslari, me‘yoriy hujjatlari va qoidalarini to‘g‘ri anglash auditorlar, korporativ boshqaruv xodimlari va investorlar uchun juda muhimdir.

METODLAR VA O‘RGANILISH DARAJASI

Auditorlik faoliyatini tartibga solish mavzusida zamonaviy ilmiy va amaliy tadqiqotlar auditorlik jarayonining zamonaviy ehtiyojlarini yanada yaxshi tushunishga va bu jarayonni rivojlantirish uchun yangi yondashuvlarni kashf etishga imkon beradi.

2023-yilda xalqaro moliyaviy hisobot va auditorlik me‘yorlarini qayta ko‘rib chiqishga bag‘ishlangan tadqiqotlarda asosiy urg‘u auditorlik xizmatlarini boshqarish va standartlashda yangi talablarga moslashishga qaratildi. Masalan, International Standards on Auditing (ISA) bo‘yicha chiqarilgan so‘nggi qo‘llanmalarda auditorlarning o‘zaro bog‘liq kompaniyalarga nisbatan xolis va mustaqil bo‘lishiga alohida e‘tibor qaratildi [6]. Shu bilan birga, auditorlik faoliyatidagi shaffoflikni ta‘minlash va manfaatlar to‘qnashuvini oldini olish bo‘yicha yangi ko‘rsatmalar ishlab chiqildi.

Jones va Smith[1] tomonidan nashr etilgan “Auditning aniqligi va samaradorligini oshirishda sun‘iy intellektning o‘rni” nomli tadqiqotda sun‘iy intellekt auditorlar tomonidan moliyaviy xatolarni tezda aniqlashda qanday qo‘llanishi mumkinligi haqida ma‘lumotlar berilgan.

Shuningdek, bu texnologiyalarning auditorlarning mehnat samaradorligini oshirishga va xatolarni kamaytirishga xizmat qilishi qayd etilgan.

Bugungi kunda auditorlik faoliyati xalqaro miqyosda tartibga solinishining muhimligini aks ettiruvchi ilmiy adabiyotlar ko'paymoqda. 2023-yilda chop etilgan bir qancha maqolalar auditorlik faoliyatini tartibga solishda xalqaro standartlarni milliy qonunchilikka joriy qilish masalalariga bag'ishlandi. Xususan, Lee va Kim [2] "Rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda xalqaro standartlarni qabul qilish: audit sifati bo'yicha saboqlar va natijalar" nomli o'zlarining tadqiqotida xalqaro auditorlik me'yorlarini o'z davlatlarida qabul qilgan rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasini o'rganib, ushbu o'zgarishlarning natijalarini tahlil qildi. Ular auditorlik standartlarini qabul qilish auditorlar orasida yuqori sifat va me'yoriy intizomni shakllantirishga yordam berishini ta'kidlab o'tadi.

Shuningdek, so'nggi yillarda rivojlanayotgan mamlakatlarda auditorlik faoliyatini tartibga solish bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlar diqqatga sazovor.

2023-yilgi tadqiqotlar rivojlanayotgan mamlakatlarda auditorlik jarayonlarini milliy qonunchilik va xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish borasidagi muammolar va istiqbollarga qaratildi. Hernandez va Lopez [3] "Rivojlanayotgan bozorlarda audit standartlarini joriy etishdagi muammolar" nomli o'z tadqiqotlarida rivojlanayotgan mamlakatlardagi auditorlik sohasida mavjud to'siqlar va ularning echimlari haqida ma'lumot berdi. Ular auditorlik standartlarini to'g'ri qabul qilish natijasida ushbu mamlakatlarda auditorlik xizmatlari sifatining oshishi mumkinligini ta'kidlashgan.

Yuqorida zikr etilgan, auditorlik faoliyatini tartibga solish sohasida olib borilgan ushbu ilmiy tadqiqotlar zamonaviy auditorlik amaliyotlarini chuqurroq anglashga va sohadagi yangi yondashuvlarni qo'llash orqali sifatni oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu tadqiqotlar auditorlar va boshqaruv tizimlari uchun yo'l-yo'riq bo'lib, ularni zamonaviy talablar va xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish imkonini beradi.

Ushbu tadqiqotda auditorlik faoliyatini tartibga solishning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va mavjud tartibga solish amaliyotlarini tahlil qilish maqsadida sifatli tadqiqot metodologiyasi qo'llanildi. Tadqiqotda birinchi navbatda xalqaro va mahalliy auditorlik standartlari, qonunchilik talablari va zamonaviy auditorlik tamoyillarini o'rganuvchi adabiyotlar hamda ilmiy maqolalar chuqur tahlil qilindi. Maqolada auditorlik faoliyatiga ta'sir ko'rsatuvchi texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy omillar ko'rib chiqildi va ular orqali auditorlik faoliyatining tartibga solinishi qanday o'zgarishlarga olib kelayotganini tushunish uchun zaruriy ma'lumotlar olindi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Hozirda Respublikamizda auditorlik faoliyatini me'yoriy tartibga solish asoslari takomillashib bormoqda. Buning natijasi sifatida, Respublikamizda auditorlik faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy tizimlarni quyidagi besh bosqichda ifodalash mumkin:

Birinchi bosqich – "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi qonun. Ushbu qonun MDH davlatlari ichida birinchi bo'lib, 1992-yil 9-dekabrda (keyingi tahrirlar bilan) qabul qilingan va bu qonun Respublikadagi xo'jalik huquqini tartibga soluvchi asosiy qonun hujjatlar qatoriga kiradi. Bu qonun auditorlik faoliyatini moliya - xo'jalik faoliyatining ajralmas qismi sifatida ifodalaydi. Ushbu qonun 29 moddadan iborat bo'lib, unda auditorlik faoliyati va auditorning mohiyati, auditorning vazifasi va majburiyati, auditorlik firmasini tuzish tartibi, auditorlik firmalarining huquqlari, javobgarligi va majburiyatlari, auditorlik faoliyatini litsenziyalash masalalari bayon etilgan.

Ikkinchi bosqich – barcha auditorlik subyektlar uchun majburiy bo'lgan auditorlik faoliyatini tartibga solishning umumiy masalalarini belgilovchi qonunchilikka oid va me'yoriy hujjatlar.

Uchinchi bosqich – Moliya vazirligi tomonidan ishlab chiqilayotgan va O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan tasdiqlanayotgan auditorlik faoliyatining milliy standartlari. Ushbu standartlarda audit tekshiruvini rejalashtirish va hujjatlashtirish, muhimlik va audit riski, kompyuterlarda ishlangan ma'lumotlarning auditi, auditda tanlab tekshirish uslubi, audit dalillari, auditor hisoboti va xulosasi kabi masalalar yoritilgan. Auditor shu standartlar asosida

tekshiruv ko‘lami va vaqtini, mos keluvchi tekshiruv uslubiyatini belgilash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Standartlar, shuningdek, audit tekshiruvi sifatini baholash uchun asosiy mezon bo‘lib hisoblanadi.

To‘rtinchi bosqich – auditorlik faoliyati va auditning maxsus turlarining o‘ziga xos bo‘lgan auditorlik faoliyatining maxsus andozalari va vazirlik, idoralarning me‘yoriy hujjatlari.

Beshinchi bosqich – auditorlik firmasining o‘zi tomonidan qabul qilingan ichki standartlar, yo‘riqnomalar majmuyi hisoblanadi. Bu standartlarni tuzishdan maqsad, firma tomonidan o‘tkazilayotgan tekshiruv sifatini yanada oshirish, mavjud qonunchilik doirasida faoliyat yuritilishini ta‘minlashdan iborat.

Davlat sektorida hisobdorlik, shaffoflik va davlat resurslaridan to‘g‘ri foydalanishni ta‘minlashda ichki audit muhim o‘rin tutadi. Ichki audit samaradorligiga turli omillar ta‘sir ko‘rsatadi, xususan, dalillarni olish va o‘rganishda qo‘llaniladigan usullar. Bu omillar hukumat qoidalari va texnologik taraqqiyot kabi tashqi ta‘sirlardan tortib, auditorlik tajribasi, risklarni boshqarish amaliyoti va boshqaruv tuzilmalari kabi ichki omillargacha o‘zgarib turadi. Har bir omil auditorlarning dalillarni qanday to‘plashi, tahlil qilishi va sharhlashiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi, natijada audit jarayonining sifati va samaradorligini shakllantiradi. Ushbu omillarni tushunish ichki audit funksiyasini takomillashtirish va auditlar davlat sektorida mazmunli natijalarga olib kelishini ta‘minlash uchun juda muhimdir [4].

Quyidagi jadvalda ichki audit jarayoniga ta‘sir etuvchi asosiy omillar keltirilgan va bu omillar davlat sektori auditlari doirasida dalillar to‘plash va tahlil qilishga qanday ta‘sir qilishiga misollar va xususiyatlar bilan izohlangan.

1-jadval

Davlat sektorida ichki auditga ta‘sir etuvchi omillar

/r	Omillar	Misollar	Xususiyatlar
	Hukumat qoidalari va muvofiqlik talablari	Davlat xarajatlarini tekshirishni talab qiluvchi qonunlar, xaridlar to‘g‘risidagi qonunlar	Huquqiy bazaga rioya qilishni ta‘minlaydi va audit ishonchliligini oshiradi
	Ma‘lumotlarning mavjudligi va sifati	To‘g‘ri va to‘liq moliyaviy hisobotlar, davlat tizimlaridan o‘z vaqtida olingan ma‘lumotlar	To‘g‘ridan-to‘g‘ri keng qamrovli va aniq dalillarni to‘plash qobiliyatiga ta‘sir qiladi
	Texnologik yutuqlar	Auditlarda anomaliyalarni aniqlash uchun ma‘lumotlar tahlili, AIdan foydalanish	Audit davomida dalillarni tahlil qilish samaradorligi va samaradorligini oshiradi
	Auditorlar malakasi va malakasini oshirish	Auditorlar uchun uzluksiz o‘quv dasturlari, CIA kabi sertifikatlar	Auditorlarning yuqori sifatli dalillarni to‘plash va sharhlash qobiliyatini oshiradi
	Risklarni boshqarish amaliyoti	Audit uchun yuqori ustuvor yo‘nalishlarni aniqlaydigan xavflarni baholash	Auditlarni xavf yoki samarasizlik ehtimoli yuqori bo‘lgan sohalarga qaratadi
	Ichki nazorat va boshqaruv tuzilmalari	Resurslardan to‘g‘ri foydalanishni ta‘minlaydigan mustahkam ichki nazorat tizimlari	To‘g‘ri boshqaruv va davlat resurslaridan shaffof foydalanishni qo‘llab-quvvatlaydi
	Manfaatdor tomonlarning shaffofligi	Davlat sektorining javobgarligi talablari, audit natijalarini ommaviy axborot vositalarida tekshirish	Batafsil va shaffof audit hisobotlariga talabni kuchaytiradi
	Resurslarni taqsimlash va byudjet	Cheklangan mablag‘lar audit ko‘lami va faoliyatiga ta‘sir	Auditlarning ko‘lami va dalillarni to‘plash

	cheklovlari	qiladi	chuqurligiga ta'sir qiladi
--	-------------	--------	----------------------------

Jadvalda davlat sektoridagi ichki audit jarayoniga, xususan, dalillarni olish va o'rganishga ta'sir qiluvchi turli omillar ko'rsatilgan. Hukumat qoidalari, ma'lumotlar sifati, texnologiya, auditor tajribasi va resurslarni taqsimlash kabi omillar audit samaradorligini aniqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Davlat sektori tashkilotlari ta'limni kuchaytirish, texnologiyalardan yaxshiroq foydalanish va boshqaruv tuzilmalarini takomillashtirish orqali ushbu omillarni bartaraf etish orqali yanada aniq, samarali va ishonchli auditni ta'minlashi mumkin. Bu aholining davlat faoliyatiga ishonchini saqlash uchun zarur bo'lgan mas'uliyat, shaffoflik va davlat resurslaridan foydalanishni yaxshilashga olib keladi.

Auditor ichki nazoratni tekshirish natijalariga qarab, ichki nazorat tizimi iqtisodiy subyektning faoliyatining ko'lami va turiga mos kelishi to'g'risida xulosa chiqarishi hamda audit davomida ichki nazorat tizimining iqtisodiy subyekt faoliyatining ko'lami va turiga mos kelmaydigan alohida jihatlarini tasvirlab berish lozim bo'ladi[5].

Buxgalteriya hisobotiga qarab[7], auditor audit jarayonida buxgalteriya hisobini yuritish bo'yicha aniqlangan jiddiy buzilishlarini tasvirlab berish lozim bo'ladi.

Iqtisodiy subyektning moliya-xo'jalik operatsiyalarini bajarish chog'ida qonunga rioya qilganini tekshirish natijalariga qarab auditor iqtisodiy subyekt amalga oshirgan moliya-xo'jalik operatsiyalari ularga qo'llaniladigan qonunlarga mos kelishi yoki kelmasligi to'g'risida xulosa chiqaradi, shuningdek, audit davomida aniqlangan va amalga oshirilgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining ularga nisbatan amaldagi qonunlarga mos kelmagan muhit jihatlarini bayon qilib beradi.

Auditorlik tekshirishning asosiy tuzatishlari bo'yicha xulosa chiqarishga asos bo'lishi uchun auditor tegishli dalillarni to'plashi lozim. Tekshirish chog'ida auditor to'plagan axborotlar va tahliliy ma'lumotlar auditor dalili deb ataladi. Dalillarni to'plash uchun auditor turli amallarni (protseduralarni) to'plashi mumkin. Tegishli texnologiya jarayonining ajralmas qismi bo'lgan dalillarni to'plashning ma'lum usulini amal (protsedura) deb ataymiz. Ularni boshqa kasblarga xos bo'lgan amallardan farq qilish uchun auditorlar qo'llaydigan amallarni auditorlik amallari deb ataymiz.

Auditor auditorlik dalillarini to'plash uchun ularni olish ularning cheklangan sonidan foydalanadi. Auditorlik dalillarini olishning asosiy usullari quyidagilar:

1. Inventarizasiya asosida nazorat qilish;
2. Xo'jalik yoki buxgalteriya operatsiyalarini kuzatish;
3. Og'zaki so'rov;
4. Yozma tasdiqni olish;
5. Mijoz uchinchi shaxslardan olgan hujjatlarni tekshirish;
6. Mijoz korxonada tayyorlangan hujjatlarni tekshirish;
7. Arifmetik hisoblarni tekshirish;
8. Tahlil qilish.

Yuqorida aytilgan usullar ma'lum, ular auditning milliy standartlarida 50-sonli "Auditorlik dalillari milliy standarti"ning "auditorlik dalillarni olish amallari" bo'limlari ko'rsatilgan. Lekin, qanday arifmetik hisoblarni tekshirish zarurligini, qaysilarini tekshirish zarur emasligini, qanday aktivlarni va qanday majburiyatlarni inventarizasiyalashda ishtirok etishni, shaxsan qaysi uchinchi shaxslardan yozma dalil-isbot olish lozimligini, aynan qaysi hujjatlarni tahlil qilish kerakligini bilmasa, auditor xulosa chiqarish uchun hech qanday asos bo'lmaydi.

Auditorlik faoliyatini tartibga solishda amalga oshirilayotgan tub islohotlar bilan bilan bir qatorda muammolar va kamchiliklar auditorlik faoliyatining yanada rivojlanishiga, boshqarishga oid qarorlarni qabul qilish va korporativ boshqaruv sifatini oshirish uchun auditorlik xizmatlarining ahamiyatini oshirishga to'sqinlik qilmoqda, xususan:

birinchidan, auditorlik tashkilotlariga ishonch darajasi past, shuningdek, auditorlik tekshiruviga moliyaviy hisobotning haqqoniyligini tasdiqlashning kafolati emas, balki ortiqcha va malol keladigan ma'muriy tartib-taomil sifatida qaralmoqda;

ikkinchidan, auditorlik tashkilotlarini tanlab olish bo'yicha mavjud cheklovlar va tanlovlar o'tkazish amaliyoti ko'p hollarda insofsiz, shu jumladan narx borasida insofsiz raqobatni keltirib chiqaradi, buning oqibatida auditorlik xizmatlari sifati va auditorlik xulosalarining haqqoniyligi pasaymoqda;

uchinchidan, auditorlarni maxsus tayyorlash va ularning malakasini oshirishning amaldagi tizimi yuzaki tusga ega bo'lib, professional tayyorgarlikning va auditorlik xizmatlari sifatining zaruriy darajasini, shu jumladan auditorlik faoliyatining xalqaro standartlariga mosligini ta'minlamayapti, bu esa auditor kasbi nufuzining pasayishiga olib kelmoqda;

to'rtinchidan, auditorlik tashkilotlari ishi sifatini tashqi nazorat qilishning samarali tizimi mavjud emas, bu litsenziyalovchi organning huquqiy ta'sir choralari cheklangani sharoitida sifatsiz auditorlik xizmatlarini ko'rsatish hollariga va auditorlarning insofsiz xatti-harakatlariga nisbatan tezkor chora ko'rish imkonini bermayapti;

beshinchidan, auditorlik faoliyatining milliy standartlari umume'tirof etilgan xalqaro audit standartlariga to'liq mos emas, bu esa xorijiy investorlarda mahalliy korxonalar moliyaviy hisobotlarining haqqoniyligini tushunish ko'nikmasining shakllanishini ta'minlamayapti.

Keltirib o'tilgan kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etish orqali auditorlik faoliyatini tartibga solishni yanada takomillashtirish mumkin.

XULOSA

Auditorlik faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagi asosiy takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Xalqaro auditorlik standartlarini to'liq joriy qilish. Auditorlik faoliyatining samaradorligini oshirish uchun xalqaro auditorlik standartlarini milliy qonunchilikka to'liq moslashtirish va joriy qilish muhimdir. Xususan, rivojlanayotgan mamlakatlar xalqaro standartlarni qabul qilish orqali auditorlik xizmatlarining sifatini oshirish va xalqaro miqyosda raqobatbardosh bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladi.

2. Auditorlik mustaqilligini kuchaytirish. Auditorlar va auditdan o'tuvchi tashkilotlar o'rtasidagi manfaatlar to'qnashuvini oldini olish uchun auditorlik tashkilotlarida mustaqillikni ta'minlaydigan qattiq ichki nazorat tizimlarini joriy qilish zarur. Auditorlik mustaqilligi auditorlar tomonidan beriladigan xulosalarning xolis va ishonchli bo'lishiga xizmat qiladi.

3. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va blokcheyn kabi zamonaviy texnologiyalar auditorlik faoliyatini yanada tezkor va aniq amalga oshirish imkoniyatini beradi. Raqamli texnologiyalar auditorlarga moliyaviy xatolarni tezda aniqlash, audit jarayonini avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirishda katta yordam beradi.

4. Ijtimoiy va ekologik auditorlikni rivojlantirish. Kompaniyalarning ekologik va ijtimoiy javobgarliklarini ham auditorlik faoliyatiga kiritish korporativ boshqaruvni yanada shaffof qilishga va ommaviy manfaatlariga xizmat qilishga yordam beradi. Ijtimoiy va ekologik mas'uliyat bo'yicha auditorlik o'tkazish orqali kompaniyalar barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi.

5. Auditorlarni doimiy malaka oshirish va o'qitish. Auditorlik faoliyatida yuksak sifatga erishish uchun auditorlarning bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borish zarur. Ayniqsa, xalqaro standartlar va zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish borasida muntazam o'quv dasturlarini tashkil etish tavsiya etiladi.

Mazkur takliflar auditorlik faoliyatini tartibga solishni yaxshilash va umumiy sifatni oshirishga qaratilgan bo'lib, ular amalga oshirilganda auditorlik jarayonlari yanada samarali, shaffof va ishonchli bo'ladi. Shu orqali korporativ boshqaruv darajasini oshirish va moliyaviy hisobotlarning xolisligi ta'minlanadi. Auditorlik sohasida bu takliflar orqali yuksak natijalarga erishish mumkin.

Iqtiboslar / References / Сноски

1. Jones, M., & Smith, L. (2023). "The Role of Artificial Intelligence in Enhancing Auditing Accuracy and Efficiency." *Journal of Emerging Accounting Technologies*, 12(1), 45–68. DOI: 10.1001/journalofaccountingtech.2023.0112.

2. Lee, J., & Kim, H. (2023). "Adopting International Standards in Developing Economies: Lessons and Outcomes in Audit Quality." *International Journal of Accounting and Auditing Research*, 9(3), 223–241. DOI: 10.1080/ijaar.2023.00345.

3. Hernandez, A., & Lopez, R. (2023). "Challenges in Implementing Auditing Standards in Emerging Markets." *Journal of Developing Economies and Business Practices*, 5(4), 150–175. DOI: 10.1145/jdebp.2023.0198.

4. Carter, P., & Wilson, R. (2023). "Ensuring Auditor Independence: Mechanisms to Prevent Conflicts of Interest." *Global Auditing Review*, 17(2), 101–120. DOI: 10.1158/gar.2023.0081.

5. Martinez, F., & Alvarez, T. (2023). "Environmental and Social Auditing: Expanding Accountability Beyond Financial Reporting." *Sustainable Business and Accounting Review*, 10(1), 37–56. DOI: 10.1023/sbar.2023.0013.

6. International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). (2023). *Revisions to International Standards on Auditing: Enhancing Transparency and Independence in Auditing*. IAASB Publications. Mavjud: <https://www.iaasb.org/>.

7. Matkarimova I.A, Matkuliyeva S.I. GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA MILLIY HISOBLAR TIZIMINI UYG'UNLASHTIRISHNING USLUBIY JIHATLARI. НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ "МА'MUN SCIENCE", №3 (2024).

tomonidan qoldirilgan turar-joylar mudofaa inshootlarida olib borgan arxeologik izlanishlar natijalari taxlil qilindi va yangi g'oyalar ilgari surildi.

Natijalar quyidagicha izohlandi:

- Sharqiy Orolbo'yi hududi tekisligini odamzot tomonidan neolit davrida o'zlashtirilishi, axoli zichligi oshganligi sabab olib borgan migratsion jarayonlar, yangi-yangi xo'jalik-madaniy xo'jaliklarni tarkib topishi oydinlashtirildi.

- Neolit va bronza davri aholisini jamiyatni ijtimoiy-iqtisodiy va etnik-munosabatlarni olib borishi jarayonida Quyi Amudaryo xududida Oqchadaryo havzasi axolisi bilan o'zaro aloqalari natijalari qayd qilindi.

- Yarim o'troq va chorvador qabilalarning binokorlik bilimi asosida bunyod qilingan istexkomli turar-joylar to'g'risida tarixiy ma'lumotlar ilmiy jamoatchilik e'tiboriga havola qilindi.

XULOSA

- Arxeologik yodgorliklarda olib borilgan arxeologik izlanishlar natijalari e'tiborga olinib, Sharqiy Sirdaryo xududi tosh davrida ovchilar tomonidan o'zlashtirilmagan, neolit davri so'nggi bosqichida o'zlashtirilganligi to'g'risida xulosaga kelindi.

- Neolit, eneolit va bronza davrida axoli turar-joylar yerto'la chaylalar bo'lgan, o'zlashtiruvchi xo'jalik yo'nalishi jamiyat iqtisodiyotini namoyon qilgan.

- Temir davriga kelganda (mil.avv. X-Vasrlar), turar-joylar qurilishida paxsa va xom g'ishtlar qo'llanishi, ular atrofi mudofaa devor, unda mudofaa elementlari, tashqi devor atrofida handaq o'tganligi masalalari o'rganildi.

Iqtiboslar / References / Сноски

1. Виноградов А.В. Неолитические памятники Хорезма-М.:Наука, 1968. Вып-8-С.125-126.
2. Виноградов А.В. Древние охотники и рыболовы Среднеазиатского междуречья //ТрХАЭЭ-М.:Наука, 1981-Вып XIII-С.90-93.
3. Итина М.А. История степных племен Южного Приаралья-М.:Наука, 1977.Т.-Х-С 27-28.
4. Толстов С.П. Хорезмская археолого-этнографическая экспедиция АН СССР в 1946 г //Известия Академии Наук-М.:Наука, 1947.Т.4. Вып-2-С. 177-182.
5. Толстов С.П. По древним дельтам Окса и Яксарта. М-Л, Наука, 1962-С. 154-рис 89.
6. Толстов С.П. "Древний Хорезм". М. МГУ. 1948. С. 59-69.
7. Сагдуллаев А.С. "Оседлые области юга Средней Азии в эпоху раннего железа". (Генезис культуры и социально-экономическая динамика). Автореф. Дисс. Доктор. Ист.наук.-М.:МГУ, 1989-38 с
8. Пилишко В.Н. "Раскопки в Дейнауском районе Чарджоуской области". //АО 1974,- М: Наука, 1975-С.528.
9. Kabirov J, Sadullayev A. "O'rta Osiyo arxeologiyasi". Т. O'qituvchi. 1990.
10. Baratov P. "O'zbekistonning tabiiy geografiyasi". Toshkent. O'qituvchi, 1996-В. 154-162.

МАДАНИЯТЛАР КЎПРИГИ ВА АКАДЕМИК ҲАМКОРЛИК НАМУНАСИ: МАЪМУН УНИВЕРСИТЕТИ ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛТЕТИ ВА КИНЖО ГАКУИН УНИВЕРСИТЕТИ

Бугунги кунда Маъмун университети республикаимиз етакчи олий даргохларидан биридир. Университет мамлакатимиздаги олий ўқув юртлари орасида халқаро ҳамкорлик бўйича етакчи ўринни эгалламоқда. Таълим соҳасидаги халқаро ҳамкорлик университет жамоаси фаолиятининг ажралмас қисмидир. Маъмун университети жаҳоннинг бир қатор йирик давлатлари жумладан, Словения, Италия, Белгия, Швеция, Испания, Япония, Малайзия, Туркия, Қозоғистон, Қирғизистон, Беларус, Россия, Озарбайжон, Жанубий Корея каби давлатларнинг олий ўқув юртлари билан ўзаро ҳамкорлик алоқаларини ўрнатди ва ушбу олий ўқув юртларида университет бакалаврият талабалари, таянч докторантлари, профессор-ўқитувчиларини ўқиш, малака ошириш, тажриба алмашиш, илмий тадқиқот ишларини амалга ошириш, шунингдек, халқаро илмий конференциялар, семинарлар, форумларда иштирок этишларини режалаштирди. Нуфузли хорижий олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ҳозирги кунда талабаларга таълим бериб келмоқдалар.

Маъмун университети “Филология” факултети 2022 йил 5 сентябрда ташкил қилинди. Ҳозирги кунда филология факультетида 1000дан зиёд талаба таҳсил олмақда. Улар орасида халқаро ва миллий сертификатга эга талабалар ҳам бор, улар асосан университет тасисчиси гранти асосида таҳсил оладилар. Бу ҳам университет раҳбариятининг иқтидорли ва билимли талабаларга кўрсатаётган эътибор ва эъзоздир!

Филология факултети доимо тил, адабиёт ва маданиятни ўрганиш маданиятлараро мулоқотни йўлга қўйишда асосий ўрин тутадиган макон бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Глобаллашув даврида хорижий университетлар билан ҳамкорлик академик фаолиятнинг ажралмас қисмига айланиб, ўзаро тажриба алмашиш, илмий тадқиқотларни чуқурлаштириш ва халқлар ўртасида ўзаро тушунишни ривожлантириш имконини бермоқда.

Филология соҳасидаги халқаро ҳамкорлик алоҳида аҳамиятга эга, чунки улар тилни маданий ва тарихий шароитда ўрганиш учун янги имкониятлар очади. Сўнги бир неча йил ичида факултетимиз турли мамлакатлар, жумладан, Япония, АҚШ, Жанубий Корея ва бошқа университетлар билан алоқаларни фаол ривожлантирмоқда. Бу ҳамкорликлар таълим жараёнини бойитади, илмий тадқиқот чегараларини кенгайтиради ҳамда талабалар ва профессор-ўқитувчиларнинг алмашинув дастурлари, конференциялар ва кўшма илмий лойиҳаларда иштирок этиши учун имконият яратади.

Япониянинг Кинжо Гакуин университети ва Маъмун университети билан тегишли меморандумлар билан мустаҳкамланган ҳамкорлик ана шундай ҳамкорликнинг ёрқин мисолларидан бирidir. Бу ташаббуслар халқаро алоқаларни мустаҳкамлаш ва жаҳон илмий ҳамжамиятига интеграцияни рағбатлантиришга содиқлигимизни кўрсатади.

Кинжо Гакуин университети Япониянинг Аичи префектураси, Нагоя шаҳрида жойлашган хусусий аёллар университетидир. Унинг кампуси Морияма-ку худудида жойлашган бўлиб, талабаларга турли академик ва маданий ресурслардан фойдаланиш имкониятини беради.

Мазкур даргоҳ 1889 йилда ташкил этилган ва 1949 йилда университет мақомини олган. "Кинжо" ("Олтин қалъа") номи асосий кўрғоннинг тепасидаги иккита олтин шачиҳоко билан машҳур бўлган Нагоя қалъасининг тарихий номига ишора қилади.

Университет гуманитар ва ижтимоий фанлардан тортиб табиий фанларгача бўлган кенг кўламли фанларни қамраб олувчи 14 та бакалаврият факултети ва мутахассисликларини ўз ичига олади. Магистратура ва докторантура дастурларини тақлиф қилувчи Гуманитар фанлар ва инсон экологияси олий мактаби ҳам мавжуд.

Университет кутубхонаси ўқув муҳитининг муҳим қисми бўлиб, уй вазифаси, тадқиқот ва ўқиш учун имконият яратади. Университет нафақат маҳаллий, балки халқаро талабаларни ҳам қабул қилади, маданий алмашинув учун ўзига хос муҳит яратади, турли миллат вакиллари билан учрашади ва халқаро алоқаларни ўрнатади.

Маъмун университети Филология факултети ва Кинжо Гакуин университети Гуманитар фанлар факултети ўртасида ўзаро англашув меморандуми имзоланиши орқали мустаҳкам алоқалар ўрнатилди. Мазкур ҳужжат академик алмашинувни ривожлантириш, қўшма таълим ва илмий лойиҳаларни амалга ошириш йўлида муҳим қадам бўлди.

Меморандум ҳамкорликнинг қуйидаги асосий йўналишларини ўз ичига олади:

Касбий ҳамкорликни чуқурлаштириш ва тажриба алмашиш учун ўқитувчилар ва тадқиқотчилар алмашинуви;

ёш мутахассисларнинг дунёқарашини кенгайтириш ва икки давлат таълим тизимининг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш имконини берувчи бакалаврият талабалари алмашинуви;

маданий ва илмий меросни чуқурроқ тушунишга кўмаклашиш учун академик маълумотлар ва материалларни алмашиш;

илмий иш учун янги истиқболларни очадиган қўшма тадқиқот лойиҳалари ва симпозиумлар ташкил этиш;

муайян эҳтиёж ва имкониятларга қараб факултетлар томонидан келишилган бошқа ҳамкорлик шакллари.

Шартнома ўзаро ва ҳар бир университетнинг автономиясини ҳурмат қилиш тамойилларига асосланади. Режалаштирилган барча тадбирлар иккала факультет вакиллари томонидан олдиндан келишиб олинади ва томонларнинг илмий ва молиявий имкониятлари ҳисобга олинади. Меморандум беш йил муддатга амал қилади, шу каби муддатлар учун автоматик равишда янгиланади.

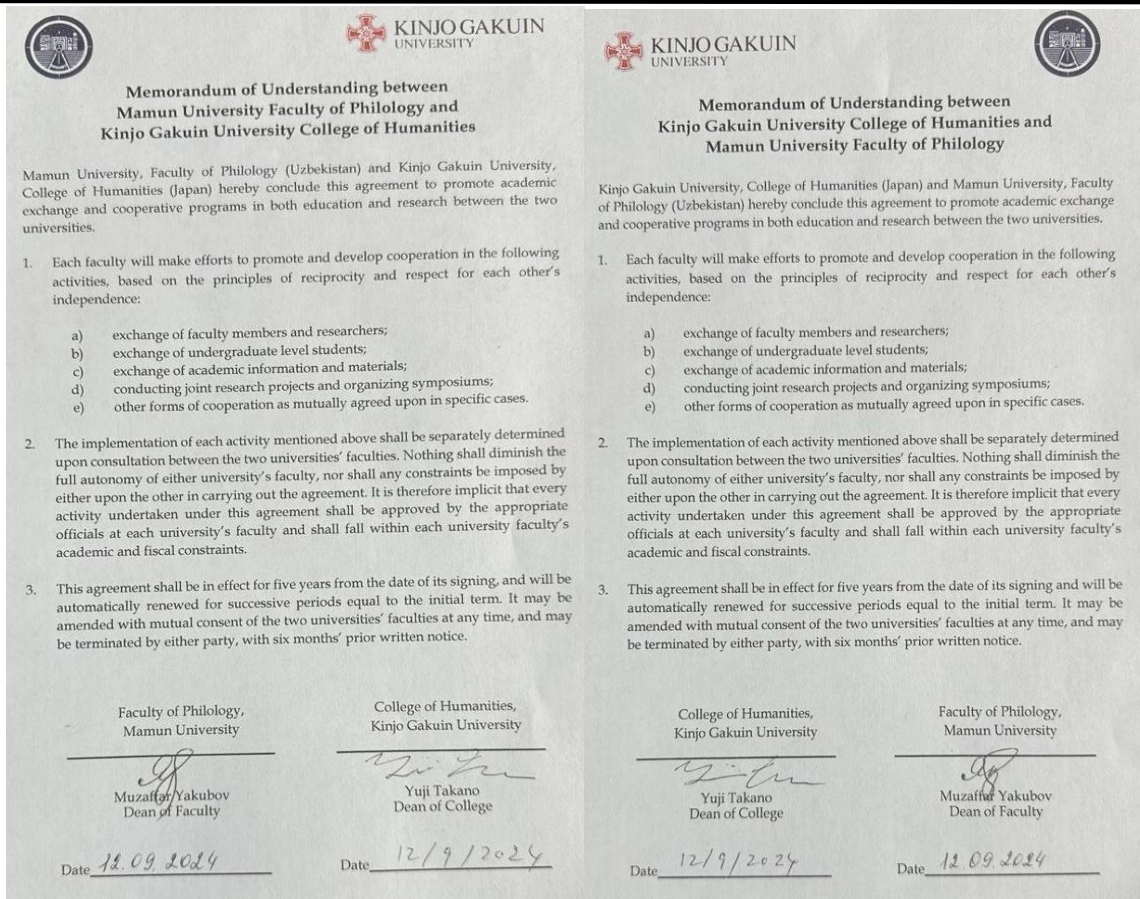
Ҳамкорлик доирасида илгари сурилган энг истиқболли ғоялардан бири ҳар икки университет талабалари учун ҳар йили қишки ва ёзги икки ҳафталик оромгоҳларни ташкил этиш таклифи бўлди. Ушбу тадбирлар қуйидагиларга қаратилган:

Икки давлат маданияти, ҳаёти ва тарихи билан танишиш;

маданиятлараро алоқаларни мустаҳкамлаш;

амалий мулоқот орқали иштирокчиларнинг тил малакаларини ошириш.

Бундай оромгоҳлар талабалар учун нафақат билимларини чуқурлаштириш, балки бошқа давлат вакиллари билан дўстона алоқаларни ўрнатиш имкониятини берувчи ўзига хос майдонга айланади.

Мамун университети ва Кинжо Гакуин университети ўртасидаги ҳамкорлик замонавий таълим соҳасида халқаро ҳамкорлик муҳимлигини кўрсатади. Бу нафақат иштирокчиларнинг касбий маҳоратини оширишга, балки Ўзбекистон ва Япония халқлари ўртасидаги дўстлик ва ўзаро ҳамжихатликни мустаҳкамлашга хизмат қилади. Ҳамкорликнинг янада кенгайтиши ҳар икки томон учун янада кенг имкониятлар яратиши кутилмоқда.

Бу тadbирларни амалга оширишда бевосита иштироқ этган ва асосий сабабчи бўлган ҳақиқий ва ёрқин инсонни эслатишимиз керак! Маъмур университети ва Япониянинг Кинжо Гакуин университети ўртасида ҳамкорлик алоқаларини ўрнатишда яхши дипломат ва тadbиркор Ибрагимов Бунёдбек Абдушарипович муҳим рол ўйнади, унинг фаолияти Ўзбекистон ва Япония ўртасида муҳим кўприк вазифасини бажариб келмоқда. Ўзбекистон Республикасининг Нагойядаги фахрий консули Хироюки Ито жанобларига қимматли вақтларини аямасдан ва беминнат хиссаларини кўшганлари учун алоҳида миннатдорчилик билдираимиз.

Бунёдбек Абдушарипович 1985-йилда Урганч шаҳрида туғилган, юридик маълумотга эга, 2007-йилда Тошкент давлат юридик институтини, 2009-йилда Нагоя университетини тамомлаган, ҳуқуқшунослик магистри даражасини олган. Унинг фаолияти халқаро ҳамкорлик, ўзбек маданиятини тарғиб қилиш ва икки давлат ўртасидаги иқтисодий алоқаларни ривожлантириш борасидаги фаол ишлар билан ажралиб туради.

2017 йилдан Б.Ибрагимов Нагоя-Ўзбекистон дўстлик жамияти (ФАНУЗ) ҳаммуассиси ва ижрочи директори, Нагоя шаҳрида жойлашган Глобал Силк Роад Инс. компанияси муассиси ва ижрочи директори. Унинг ташаббуслари билан қатор муҳим шартномалар, жумладан, Туризм давлат қўмитаси ҳузуридаги Миллий жамоат маркази билан ҳамкорлик тўғрисидаги меморандум ҳамда Тошкент ва Нагоя шаҳарлари ўртасида маданият ва туризм соҳасида ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланган.

Ўзбекистоннинг сайёҳлик салоҳиятини оммалаштириш, миллий маҳсулотларни Япония бозорига олиб чиқиш, япон сармоясини жалб этиш борасидаги саъй-ҳаракатлари икки томонлама муносабатлар ривожига катта таъсир кўрсатган. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Япониядаги ватандошлар билан учрашувини ташкил этиш, Нагоя мэрининг Ўзбекистонга ташрифи, маданий-иқтисодий алмашинувни ривожлантиришга хизмат қилувчи лойиҳаларни амалга ошириш унинг ютуқларидандир.

Халқаро алоқаларни мустаҳкамлашга қўшган ҳиссаси учун Бунёдбек Абдушарипович “Шухрат” медали (2020) ва “Фаол тадбиркор” кўкрак нишони (2024) билан тақдирланган. Унинг фаолияти нафақат Ўзбекистонни халқаро майдонда танитибгина қолмай, балки таълим, фан ва маданият соҳасидаги ҳамкорлик, жумладан, Кинжо Гакуин университети билан ҳамкорлик қилиш учун ноёб имкониятлар яратди.

Филология факултетининг Япониянинг Кинжо Гакуин университети каби хорижий университетлар билан ҳамкорлиги - халқаро ҳамкорлик илм-фан, таълим ва маданият ривожига қандай ҳисса қўшишининг ёрқин намунасидир. Бу каби ташаббуслар талабалар ва профессор-ўқитувчилар учун янги уфқларни очиб, тажриба алмашиш, тадқиқотларни кенгайтириш ва маданиятлараро тушунишни чуқурлаштиришга ёрдам беради.

Бу жараёнда Бунёдбек Абдушарипович Иброҳимов каби фаол меҳнати ва фидойилиги билан мамлакатлар ўртасидаги дўстлик кўприklarини мустаҳкамлаган инсонларнинг саъй-ҳаракатлари алоҳида аҳамият касб этади. Унинг ҳиссаси узоқ муддатли ҳамкорликни ривожлантириш йўлидаги муҳим қадам бўлиб, натижада нафақат қўшма лойиҳалар, балки таълим ва маданият алмашинувининг янги истиқболларини шакллантиришга эришилди.

Ишончимиз комилки, Кинжо Гакуин ва бошқа хорижий университетлар билан ҳамкорлик янада ривожланиб, янги самаралар олиб, факултетимизнинг халқаро нуфузини мустаҳкамлайди. Бу ташаббуслар таълим ва илм-фан халқларни бирлаштириб, умумий мақсадларга эришиш ва глобал билимлар ҳамжамиятини яратишда қудратли воситага айланаётганидан далолат беради.

**Якубов Музаффар Камилджанович-
Маъмурн университети Филология факультети декани**

ISSN 2181-9696

Doi Journal 10.26739/2181-9696

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 1 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 1

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000